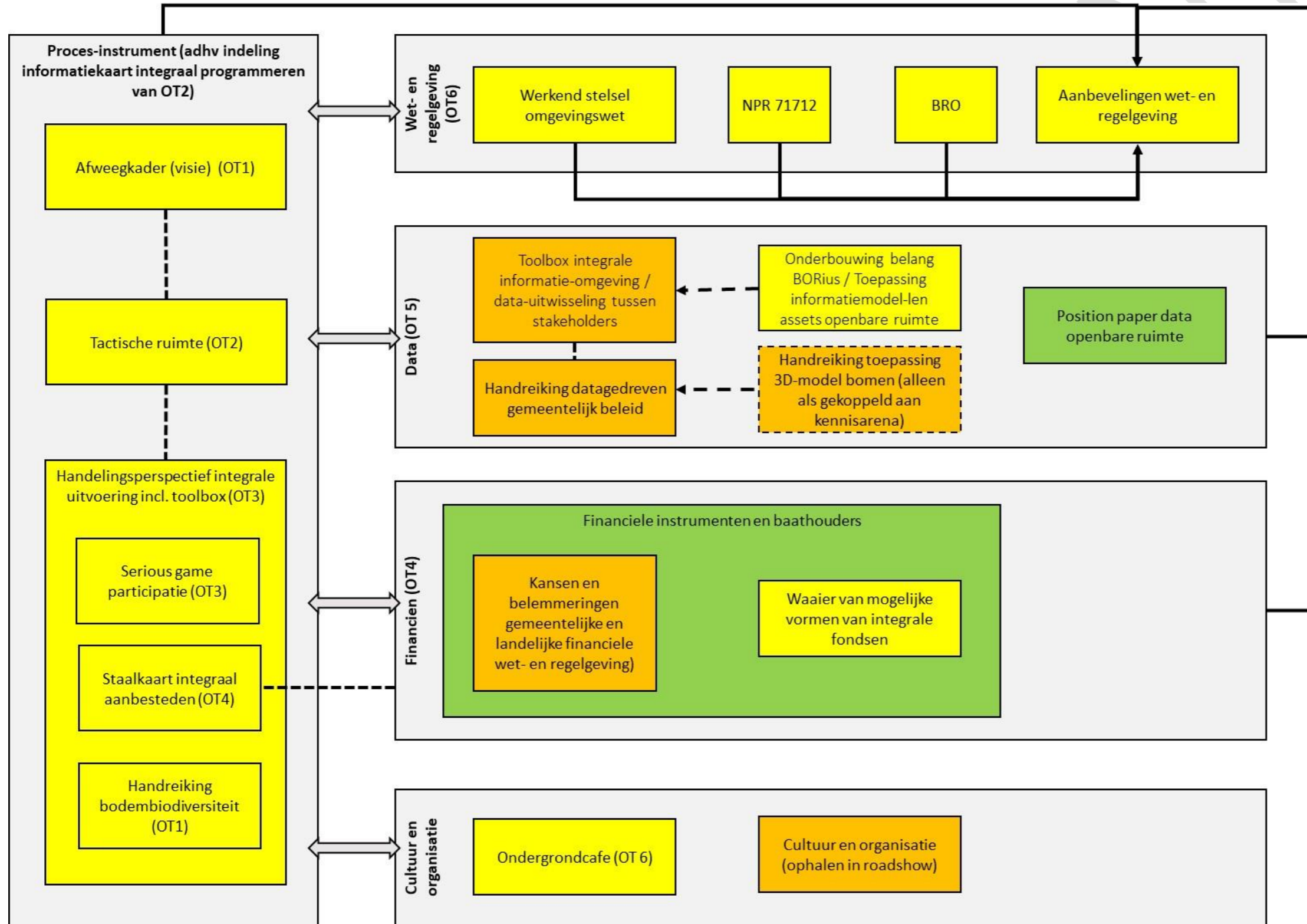

Overzicht instrumenten City Deal Openbare Ruimte, versie 10 maart 2023

Dit document bevat een overzicht van de instrumenten / producten waar de OT's van de CDOR aan werken. Dit is een levend document; het is goed mogelijk dat instrumenten verder worden samengevoegd, dat er zaken worden toegevoegd, etc. Naarmate het jaar vordert, passen we dit overzicht aan met de nieuwste inzichten. Heb je opmerkingen of aanvullingen? Meld die dan bij Juul van Plateringen via juul@jongehonden.com.

Onderstaand figuur geeft schematisch de instrumenten en hun onderlinge samenhang weer. De kleur van de vakjes refereert aan de status van de instrumenten. Groen = gereed, geel = actief in ontwikkeling, oranje = moet nog starten. De tabel op de pagina's daarna geeft een korte toelichting op de instrumenten.

Instrument	Toelichting	Trekker	Status	Opmerkingen
Afweegkader	Dit product is een toolbox met daarin verschillende (af)wegingstools die een integrale afweging en de positionering van de transitieopgaves ondersteunen en stimuleren. Hiertoe ontwikkelen we a) een routekaart: gebruikers kunnen eenvoudig en in korte tijd een beeld vormen waar in de tussenschaal je je bevindt, waarop je kan sturen en welke instrumenten je in kunt zetten. En b) een instrumentenoverzicht: wat houdt het instrument in en hoe pas je het toe?	1 (Cora van Zwam en Tamara Ekamper)	In ontwikkeling (opdracht Tauw)	In het afweegkader is ook een duidelijk inzicht gewenst over wat je wel, en vooral ook wat je niet integraal hoeft te doen. Welke aspecten in boven- en ondergrond komen in aanmerking komen voor integraal programmeren in de buitenruimte? Daarnaast bekijken hoe om te gaan met verschillende stakeholders: wat is hun rol in het afweegkader? Dit vraagstuk hoort mogelijk in de PVA's voor 2024 en verder.
Moleculaire analyse bodem-biodiversiteit	Een protocol om de diversiteit van fungi en bacteriën in stadsbodems nauwkeurig te meten op basis van DNA metabarcoding, en te kunnen vergelijken met andere meetmethoden. Bestaande protocollen worden geoptimaliseerd voor stadsbodems en de geoptimaliseerde protocollen getest op monsters van vier steden. Op basis van de resultaten kan de toepasbaarheid, opschaling en inpassing in bestaande kaders/meetinstrumenten van de moleculaire analyse worden geëvalueerd.	1 (Joyce van den Berg)	In ontwikkeling (Naturalis trekt dit)	Proefproject e-BioSoilCITY naar verwachting gereed najaar 2023.
Informatiekaart integraal programmeren	Totaaloverzicht van aspecten die horen bij integraal programmeren.	2 (Danny Boers en Robbert Ephraim)	Gereed. Zie hier .	
Tactische ruimte	Invulling nader te bepalen. Hierbij in ieder geval gebruik maken van de informatiekaart integraal programmeren.	2	In ontwikkeling	Nader uitwerken wat we willen uitwerken als onderdeel van tactische ruimte. Naam product hier ook aanpassen. Koppelen met het afweegkader van OT1 en handelingsperspectief en toolbox integrale uitvoering van OT3. Ook koppelen met vitale systemen.
Handelingsperspectief integrale uitvoering incl. toolbox integrale uitvoering	Het handelingsperspectief richt zich op de opdrachtgever en opdrachtformulering voor integrale uitvoering. In een ideale wereld geeft één integrale opdrachtgever opdracht voor een integrale uitvoering. In de praktijk zijn we nog niet zo ver. Vaak zijn er verschillende opdrachtgevers betrokken. Bijvoorbeeld vanuit de beheeropgave, het netwerkbeheer, stedelijke ontwikkeling en andere opgaven zoals de energietransitie. Het handelingsperspectief laat zien dat je koppelkansen moet identificeren, en hoe je dat moet doen. En hoe je antwoord geeft op de terugkerende vraag: wat is eigenlijk de leidende opgave?	3 (Alex Schipperheijn)	In ontwikkeling (opdracht Stantec)	Nuttig om in de afronding van het product van Stantec de koppeling te zoeken met STIPO en OT4. Ook belangrijk om hier inzichtelijk te maken wat de noodzaak en opbrengsten zijn van een integrale aanpak van de transities in de openbare ruimte.
	De toolbox bevat instrumenten die gebruikers kunnen helpen bij de concrete uitvoering. Instrumenten gaan bijvoorbeeld over participatie (m.n. in kwetsbare wijken), hoe werk-met-werk te maken, data-delen, planning (verschillende planningen en ritmes op elkaar leggen), materiaal (bijv. welke bomen passen bij beperkte ruimte), contractvormen. Sommige andere instrumenten uit dit overzicht kunnen onderdeel uitmaken van deze toolbox.	3 (Mabel Giesbers)	Nog niet gestart.	De toolbox is een operationele uitwerking van het handelingsperspectief integrale uitvoering.
Serious game participatie	Eindproduct is een serious game die vooral bedoeld is voor interactie tussen gemeente en wijkbewoners. Dit is dus feitelijk een participatie-tool.	3	In ontwikkeling (opdracht Stantec)	Stantec heeft een serious game ontwikkeld voor wijken: hoe kan je met een wijk omgaan en de verschillende opgaves een plek geven in de uitvoering van de wijk. Dit product is ontwikkeld vanuit een ander perspectief dan de openbare ruimte, maar wordt nu doorontwikkeld voor de integrale aanpak van transities in de openbare ruimte. De serious game participatie is feitelijk onderdeel van de toolbox integrale uitvoering.

Financiële instrumenten en baathouders	<p>Het rapport "financiering van integratie"</p> <ul style="list-style-type: none"> • duidt de struikelblokken bij financieren van integraliteit; • gaat in op de baathouders en de typen wijken en bijbehorende vraagstukken en kansen; • brengt het instrumentarium in kaart in een zogeheten taxonomie; • doet aanbevelingen voor het vervolg; en • werkt drie hypothetische scenario's uit. 	4	Gereed. Zie hier .	
Staalkaart integraal aanbesteden	Eindproduct is een staalkaart van verschillende soorten van aanbestedingen. Daarbij gaat het zowel om uitvoering als om beheer.	4	In ontwikkeling (onderdeel van promotie-onderzoek)	Dit product is onderdeel van een recent gestart promotie-onderzoek. Op het NCBOR-congres wordt hier een sessie over georganiseerd. De staalkaart integraal aanbesteden is feitelijk onderdeel van de toolbox integrale uitvoering.
Waaier van mogelijke vormen van integrale fondsen	Bij een integrale aanpak van de transities in de buitenruimte gaat de kost vaak voor de baat uit. Er is dus sprake van een grote voorinvesteringsopgave. Door te werken met een integraal fonds (bijv. revolverend) borgen we dat de investeringen aan de voorkant gedaan worden, en dat de baathouders daar uiteindelijk een deel van betalen. Het product is een waaier van mogelijke vormen van integrale fondsen.	4	In ontwikkeling (eerst expertsessie organiseren, daarna evt. opdracht uitzetten)	Dit product is een verdieping van hetgeen al is beschreven in "financiering van integratie".
Kansen en belemmeringen van gemeentelijke en landelijke financiële wet- en regelgeving	Projecten starten vaak pas echt als tijd en scope zijn bepaald. Maar juist de pre-projectfase is belangrijk, terwijl daar vaak geen geld voor is. Aandachtspunt hierin is dat beheer en ontwikkeling heel anders gefinancierd zijn. Dit instrument onderzoekt welke mogelijkheden er zijn binnen de BBV-regels om slimme combinaties te maken tussen de beheer- en ontwikkelingsbudgetten. En het bekijkt wat er eventueel aangepast moet worden in financiële wet- en regelgeving en begrotingsregels om slimmere combinaties mogelijk te maken.	4	Nog niet gestart	Dit product is een verdieping van hetgeen al is beschreven in "financiering van integratie". Dit product bevat ook aanbevelingen voor verder onderzoek naar en aanpassing van wet- en regelgeving, met name op landelijk niveau (ministerie van Financiën). Hier ligt ook een koppeling naar de cultuurvraag: hoe werken beheer en ontwikkeling samen?
Toolbox integrale informatie-omgeving / data-uitwisseling tussen stakeholders	Op dit moment vinden gemeenten zelf het wiel uit op het gebied van data. Dit product moet helpen daar wat uniformiteit in te brengen. Welke data hang je in de GIS-viewer, hoe visualiseer je dat, hoe onderhoud je het, hoe organiseer je het, hoe deel je data met andere partijen, welke afspraken maak je met welke partijen. Eindproduct is een handreiking over hoe verschillende stakeholders van de integrale aanpak van transities in de openbare ruimte op het gebied van data samen kunnen werken. Onderdeel van de handreiking zijn best practices uit verschillende deelnemende gemeenten.	5 (Anne Graas)	Nog niet gestart	Dit product sluit aan bij de Samenwerkwijzer van Mijn Aansluiting. Dit traject leidt ook tot aanbevelingen aan de Rijksoverheid. Bijvoorbeeld: wat hebben we aan informatie nodig in NL om goed te kunnen sturen? En: als we beter integraal willen kunnen werken, stelt dat eisen aan informatiehuishouding. Dat willen we deels bereiken door ook wet- en regelgeving daarop aan te passen. Bijvoorbeeld: nu zijn netbeheerders niet verplicht om gegevens als diepte en diameter en materiaal aan te leveren aan een centrale voorziening. De vraag is wel in welke mate we zaken willen verplichten, of zaken meer willen stimuleren.
Handreiking datagedreven integraal gemeentelijk beleid	Op dit moment wordt gemeentelijk beleid nog maar zeer beperkt digitaal ondersteund. Bijvoorbeeld: als een stad de ambitie heeft om rigoreus te vergroenen, wat betekent dat dan precies? Wat zijn de kwantitatieve doelstellingen, en hoe zijn die verdeeld over de ruimte? Als je dat niet weet, is de vertaling van beleid naar uitvoering en van uitvoering naar toetsen en aanpassing veel minder goed te maken. Den Haag heeft hiervoor een methodiek ontwikkeld. Deze methodiek wordt getoetst in een van de praktijkcasussen. Eindproduct is de beschrijving van een methodiek om te komen tot datagedreven beleid, en wat daarvoor de principes en voorwaarden zijn. Ook gaat de handreiking in op de	5	Uitvraag is opgesteld.	Doorontwikkeling van de methodiekbeschrijving naar een digitaal instrument kan mogelijk in de PvA's van 2024 e.v. opgenomen worden. Aansluiting bij een praktijkcasus blijkt wat lastig. Uitvraag wordt nu zonder casus opgesteld; mogelijk kan die koppeling later nog gemaakt worden.

	feedbackloop van informatie op het laagste niveau (object, asset) terug naar strategie en planning. Eindproduct is <i>niet</i> een stuk code of applicatie.			
Onderbouwing belang van BORius / Toepassing informatiemodel- len assets openbare ruimte	Buiten de CDOR wordt gewerkt aan BORius. BORius is een werktitel die staat voor 'Beheer Openbare Ruimte Informatie- en Uitwisselstandaarden'. CROW en Stichting RIONED zijn in 2021 het BORius-initiatief gestart vanwege de groeiende behoefte aan een complete set informatiestandaarden voor integraal ontwerpen, realiseren en beheren (assetmanagement) van de openbare ruimte. In lektentaal: een gedeeld begrippenkader dat duidelijk maakt wat een boom is, wat een leiding is, wat verharding is. Hoe dat eruit ziet, welke eigenschappen het heeft, etc. In principe is dit kader vereenvoudigd, maar het wordt nog niet optimaal toegepast. Mensen hanteren vaak hun eigen of lokale standaarden. Dit belemmert de data-uitwisseling. Eindproduct vanuit de City Deal is een onderbouwing van het belang van BORIUS. Het product laat zien dat we de informatiestandaarden beter moeten gebruiken, omdat het bijdraagt aan de integrale aanpak.	5	In ontwikkeling (opdracht CROW)	
Handreiking toepassing 3D-model bomen	We kunnen niet onder de grond kijken, maar willen wel weten welke ruimte bomen ondergronds innemen. Bijvoorbeeld bij het maken van ontwerpen of het toetsen van vergunningen. Daarvoor is een 3D-model ontwikkeld. Het maakt inzichtelijk wat het ondergrondse ruimtegebruik van de boom is, waar boomwortels kunnen zitten, etc. Voor dit 3D-model wordt een handreiking ontwikkeld: hoe ga je met zo'n boommodel om, en op welk moment in het proces moet je aandacht aan bomen besteden? Eindproduct is een handreiking om het 3D-toetsingsinstrumentarium bomen te kunnen gebruiken.	5 (Anne Graas)	Wordt alleen ontwikkeld als het gekoppeld kan worden aan de Kennisarena	
Position paper data openbare ruimte		5 + 6 (Han de Wit)	Gereed, zie hier	
Ondergrondcafé	Het ondergrondcafé is een platform waar partijen die zich bezig houden met de ondergrond elkaar tegenkomen en met elkaar delen wat er allemaal loopt.	6	In ontwikkeling (eerste café was op 3.2.23)	In 2023 wordt het platform opgestart, maar na 2023 moet het blijven bestaan. Beheer is dus een aandachtspunt.
Instrumentarium werkend stelsel Omgevingswet	Het eenduidig gebruiken van Omgevingsvisie en -plan blijkt lastig. Gemeenten pakken dit verschillend aan. OT6 bekijkt of we gemeenten en andere overheden kunnen helpen een integrale aanpak van de transities in de buitenruimte goed in visies en plannen te krijgen, zodat dat goed landt in de uitvoering. We doen een aantal aanbevelingen die ingepast kunnen worden in het werkend stelsel van de Omgevingswet. Denk bijv. (ter illustratie) aan het verplicht stellen van een beheerparagraaf ondergrond in elke stedenbouwkundig plan of het planologisch vastleggen van ruimte voor bijv. warmteleidingen.	6	In ontwikkeling	Dit traject bouwt voort op o.a. het rapport van Bright (zie hier) over dilemma's in de ondergrond, het rapport van Witteveen en Bos en het onderzoek "fabels en feiten" van COB en het stuk "ondergrond in de omgevingswet".
NPR 7171-2	PM	6 (Wil Kovacs)	In ontwikkeling	De norm NEN 7171-1 en de praktijkrichtlijn NPR 7171-2 geven respectievelijk de criteria voor de ligging van kabels en leidingen in de straat en een beschrijving van het proces om te komen tot die ligging.
Basisregistratie ondergrond (BRO)	PM	6 (Martin Peersman)	In ontwikkeling	Dit instrument bouwt voort op het eerder genoemde position paper data openbare ruimte.
Aanbevelingen wet- en regelgeving	Uit diverse instrumenten en OT's komen aanbevelingen op het gebied van gemeentelijke en landelijke wet- en regelgeving voort. Deze worden gebundeld.	6 (Wil Kovacs)	In ontwikkeling	
Cultuur en organisatie	Een integrale aanpak van transities in de openbare ruimte vergt niet alleen instrumenten, maar ook een passende cultuur en organisatie. In 12 roadshows langs de CDOR-gemeenten halen we	ntb	Nog niet gestart (eerst	De roadshows zijn niet belegd bij een OT, maar bij Jonge Hond Daan Sanders.

<p>o.a. op welke vragen en behoeften er zijn op het gebied van cultuur en organisatie. Daarna bekijken we welke verdere invulling we aan dit thema geven. Dit kan bijvoorbeeld een instrument zijn dat middel- en hoger management en bestuurders het belang van een integrale aanpak van de transitie in de openbare ruimte laat zien.</p>	<p>input ophalen via road shows)</p>	
---	--	--

WERKDOCCUMENT